



**פסחים דפי הרי"ף כו: - ת"ר [כוס] חמישי גומר עליו הלל הגדול בדברי ר' טרפון.**

**בפירוש "ירושלמי כפשוטו" (של ר"ש ליברמן) מובאת גרסה שמקורה בדברי הראב"ד ור' טרפון היה מביא כוס חמישית כנגד והבאתי.**

### **רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ח הלכה י**

... , ויש לו למזוג כוס חמישי ולומר עליו הלל הגדול... , וכוס זה אינו חובה כמו ארבעה כוסות, ...

### **תורה תמימה [1860-1942] הערות שמות פרק ו הערה ה**

שלשה בפסוק זה ואחד בפסוק הבא, ובכל הפוסקים והמפרשים וספרי אגדה שהובאה דרשא זן [של ארבע כוסות] הובאה בלשון "כנגד ארבע לשונות של גאולה", והנך רואה שבירושלמי שהעתיקנו חסרה מלה "לשונות", אלא "כנגד ארבע גאולות", ולדעתי לשון זה מכוון מאד, כי אם נפרש כפשוטו כנגד ארבע לשונות של גאולה אין טעם בדבר לקבוע בשביל זה ארבע כוסות של הודאה, והרי ענין הגאולה אחד הוא, אם בלשון אחת אם בארבע ועשר לשונות, אבל כנגד ארבע גאולות יתבאר הענין היטב, יען כי כשנעיין יפה נמצא ד' ענינים שונים בד' מאמרים אלו, אשר כל פרט ופרט הוא ענין שלם כשהוא לעצמו ושוה הודאה מיוחדת, כי במאמר הראשון [והוצאתי] מבואר שיוציאם הקדוש ברוך הוא מתחת סבלות מצרים, כלומר שיקל עליהם עבודתם, אבל אין במשמע שיחופשו בכולם מעבודתם, ועל זה הוסיף ואמר **והצאתי** אתכם מעבודתם, והיינו שלא יעבדו כלל, ואמנם גם לאחר אלה ההנחות עדיין הם עבדי פרעה ואין גאולתם שלמה, הוסיף ואמר **וגאלתי** אתכם, ויחד עם כל אלה עדיין אינם לעם מיוחד וקנין הקדוש ברוך הוא, ע"ז הוסיף לומר **ולקחתי** אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים... , מבואר פשוט, שעל כל פרט ופרט שבו מעלה יתירה מחויבים בהודאה, ולכן תקנו ד' כוסות של הודאה, ודו"ק.

- ומה שלא תקנו כוס הודאה לענין **והבאתי** אתכם אל הארץ, ... י"ל פשוט מפני שבהיותנו עתה בגלות והארץ מסורה בידי זרים אי אפשר לישא כוס יין על זה. ואולי לזכר זה תקנו כוס מיוחד לשמו של אליהו לזכרון ורמז שאנו מקוים לביאתו ולתחיית האומה והארץ ב"ב:

**שו"ת ציץ אליעזר חלק כב סימן כז (ח) ... ומעניין הדבר שהחתם סופר [1762-1839] בפירושו** להגדה מבאר ענין הכוס של אליהו שמוזגין בליל הסדר מפני שהד' כוסות מבארים חז"ל שהוא כנגד ד' לשונות של גאולה שהמה: **והוצאתי, והצאתי, וגאלתי, ולקחתי**, והרי יש עוד לשון של גאולה שהוא **והבאתי**. לכן מוזגין עוד כוס גם כנגד לשון זה, ונקרא על שם אליהו הנביא שהוא יהיה הגואל האחרון [כנ"ל בהפטרות מחר] ...

### **ר' תמר, ישיבת הר עציון, 'עלי תמר' על הירושלמי בפסחים:**

... אכן רבי טרפון היה מביא כוס חמישי לשם הדגשה כי עם בלי ארץ אינה גאולה שלימה. ויש להביא כוס חמישי לשם הדגשת הכרת הארץ להעם...".

**Nechama Leibowitz (Haggadat Nechama [Jerusalem, 2003], 11)**

[When the State of Israel was established, Rabbi Menachem Kasher tried, unsuccessfully, to have the Chief Rabbinate institute a fifth cup at the seder.]

~ שבת ~

### **ספר תפארת ישראל פרק מד**

ומזה הטעם נקרא 'שבת הגדול' השבת שלפני הפסח. כי הפסח שבו יצאו ישראל ממצרים, הוא ההשלמה הגדולה והעליונה שהשלים העולם, כאשר יצאו ישראל והיו לעם אל השם יתברך. וכאשר נברא העולם בשבעת ימי בראשית, היה דבר זה בכח בלבד, ויצא לפעל. כי לא היה בעולם בריאה חדשה, רק כמו שאמרו על כל הנסים שנתחדשו בעולם (ב"ר ה, ה) יתנאי התנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית על הים שיהיה נקרע, וכן על כל הנסים. ורוצה לומר שכל הנסים היו בכח, ויצאו לפעל בזמנם. ולפיכך **מה שיצאו ישראל לפעל, היה בכח הבריאה גם כן. ולפיכך שבת שלפני הפסח ראוי לקרא 'שבת הגדול', כי שם השם יתברך בכח השלמת הבריאה של שבת בראשית, לצאת לפעל לגמרי מה שיושלם העולם על ידי ישראל. והוא גדול יותר ויותר ממה שהוא שבת בראשית, שהשלים הטבע בלבד. ושבת שסמוך לפסח שיצאו ישראל ממצרים, בשביל יציאת מצרים שהיה בכח השבת, ראוי שיהיה נקרא 'שבת הגדול', כי היציאה ממצרים היא השלמה העליונה וגדולה. וזהו פירוש האמת והנכון.**

### **מלאכי פרק ג**

**(כג) הִנֵּה אֲנִי שֹׁלֵחַ לְכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא לְפָנַי בּוֹא יוֹם יִקְרָא הַגְּדוֹל וְהַנּוֹרָא: (כד) וְהָשִׁיב לִב אֲבוֹת עַל בְּנֵים וְלִב בְּנֵים עַל אֲבוֹתָם**